

☾★
Türk
İdare
Dergisi

Hakemli Dergi
S.493
Aralık 2021

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

ISSN 1300-3216
e-ISSN 2667-8608

TÜRK İDARE DERGİSİ

Ulusal Hakemli Dergi

Yayın Sahibi

İçişleri Bakanlığı Adına Strateji Geliştirme Başkanı Dr. Mehmet MUT

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Dr. Mehmet MUT - Strateji Geliştirme Başkanı

Yönetim Yeri

İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı - Ar-Ge ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Yayın Türü

Yaygın Süreli Yayın

Yayın Periyodu

Dergi Haziran ve Aralık sayıları olmak üzere yılda iki kez yayımlanır.

Dergimiz Ulusal Hakemli Dergidir.

Bakanlık Makamının 22.04.2009 tarihli onayı ile yürürlüğe giren İçişleri Bakanlığı Yayın Yönergesine ve Derginin son sayfalarında yer alan Yayın İlkeleri ve Yazım Kurallarına uygun yazılar kabul edilir.

ABONE KOŞULLARI

Türkiye için bir sayının fiyatı 20 TL

Dış ülkeler için bir sayının fiyatı 30 TL

İletişim Adresi

İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ar-Ge ve Yayın Dairesi Başkanlığı
Meşrutiyet Caddesi, Karanfil 2 Sokak No: 67 Bakanlıklar / ANKARA

e-mail: tid@icisleri.gov.tr

web: http: // www.tid.gov.tr

Telefon: (0312) 422 51 00 *Faks:* (0312) 430 88 96

Basım Yılı: Aralık 2021

Grafik Tasarım - Baskı

İM OFSETT MATBAA VE KAĞIT Meryem AKÇA
Tevsiyeci Cad. Simtes İş Hanı No: 7/G İskitler / ANKARA • Tel: 0312 341 25 04
imofsett@gmail.com • www.imofset.com

İçişleri Bakanlığı tarafından 1928 yılından itibaren yayın hayatına başlayan, 2009 yılından itibaren de ulusal hakemli dergi statüsünde yayımlanan "Türk İdare Dergisi" 2015 yılından itibaren TÜBİTAK ULAKBİM İndeksinde Sosyal ve Beşeri Bilimler Veritabanı B Grubunda, <http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/> ve www.idealonline.com.tr adreslerinde taranmaktadır.

TÜRK İDARE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Araştırma Makalesi / Research Article

ARSOY, Mehmet

Köy Kanunu ve Tarihçesi “442 Sayılı Köy Kanunu’nun Tarihi ve Mevcut Durum Üzerine Bir Değerlendirme”

The Law of Village and its History “An Evaluation on the History of The Village Law No. 442 and Current Situation”

11

Araştırma Makalesi / Research Article

BAŞAR, Dr. Ümran - YENEL, Dr. Öğr. Üy. İ. Fatih

Türk Spor Sisteminde Gerçekleştirilen Kurumsal Reformun Eleştirel Açından Değerlendirilmesi
Critical Assessment of the Corporate Reform Performed in the Turkish Sports System

37

Derleme Makalesi / Review Article

COŞKUN, Prof. Dr. Bayram - KURT, Öğr. Gör. Hüseyin

Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunması: Tarihsel Gelişim ve Yerel Yönetimlerin Rolü
Protection of Cultural Heritage in Turkey: Historical Development and The Role of Local Governments

81

Araştırma Makalesi / Research Article

EFEÖĞLU, Doç. Dr. İbrahim Efe - SEZGİLİ, Dr. Öğr. Üy. Konuralp SEĞMENOĞLU, Mehmet

Afete Hazırlık: Kontrol Odağı ve Genel Afet Hazırlık İnanışı İlişkisi Üzerine Bir Araştırma
Disaster Preparedness: A Research on the Relationship Between Locus of Control and General Disaster Preparedness Belief

109

Araştırma Makalesi / Research Article

İNAL, Dr. Kahan - KARAKOYUNLU, İlker

Enderun Mektebi Örneği Üzerinden Üst Düzey Yönetici Eğitimi Modellemesi
Building a Prototype of Modern-Day Education Through the Example of Enderun School

135

Araştırma Makalesi / Research Article

KAYA, Hacer - ARAS, Dr. Öğr. Üy. Hüseyin

AFAD’ın Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Faaliyetleri Üzerinde İnsanî Güvenlik Kavramı Bağlamında Bir İnceleme
An Investigation on AFAD’s Activities for Syrian Asylum Seekers in The Context of Human Security Concept

169

Araştırma Makalesi / Research Article

**AFAD'IN SURİYELİ SİĞINMACILARA YÖNELİK FAALİYETLERİ
ÜZERİNDE İNSANÎ GÜVENLİK KAVRAMI BAĞLAMINDA BİR
İNCELEME¹**

Hacer KAYA*
Hüseyin ARAS**

Öz

Suriye Arap Cumhuriyeti'nde yaşanmış olan istikrarsızlıktan dolayı Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların insanî nitelikteki bazı ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından gerçekleştirilmiş olan bazı faaliyetler bu çalışmada "insanî güvenlik" kavramı çerçevesinde incelenmiştir. Çünkü Suriye'den Türkiye'ye gelen sığınmacılar bir yandan "bir insanlık meselesi"dir, diğer yandan "bir iç güvenlik konusu"dur.

Çalışmada "insanî güvenlik" kavramı içerisinde temellendirilmiş olan yedi alt kategoriden dördüne odaklanılmıştır. AFAD tarafından Suriyeli sığınmacıların ekonomik güvenliklerinin, sağlık güvenliklerinin, gıda güvenliklerinin ve kişisel güvenliklerinin sağlanıp sağlanmadığını belirlemek çalışmanın en temel amacıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Suriyeli sığınmacılar konusunu iç güvenliği gereğince başarılı bir şekilde yönetip yönetemediğini elde edilen verilerden hareketle yorumlamak da çalışmanın amaçlarından biridir.

Nitel bir araştırma olan çalışmada veriler iki farklı yöntemle toplanmıştır. "Görüşme Formu" araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve birincil kaynak olan AFAD'dan veri elde etmek amacıyla kullanılan veri toplama aracıdır. Bundan başka, hem AFAD'dan elde edilen verileri teyit etmek hem de veri çeşitliliği sağlamak amacıyla ikincil kaynaklara da başvurulmuş, bu doğrultuda alan yazın taraması yapılmıştır. Toplanan veriler "verilerin azaltılması", "verilerin sunumu", "sonuç çıkarma ve doğrulama" kapsamındaki üç etkinlik basamağı çerçevesinde çözümlenmiştir.

¹ Bu çalışma ilk yazarın "Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıların İnsanî Güvenliği: AFAD Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

* Yüksek Lisans, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Anabilim Dalı, hcrkya95@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6677-1524

** Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, huseyinaras06@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8117-6574

Elde edilen sonuçlar Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Suriyeli sığınmacılar konusunu hem bir insanlık meselesi olarak gördüğünü hem de bu konu nedeniyle potansiyel iç güvenlik meseleleri yaşanmasını engellemeyi başardığını göstermektedir. Sonuçlar, benzer bir durumun gelecekte tekrar yaşanması halinde, sığınmacı konusunu yönetme hususunda Türkiye'de AFAD ile birlikte sorumlulukları bulunan Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülecek çalışmalara katkı sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: AFAD, Suriyeli sığınmacı, İnsanî güvenlik, İç güvenlik, Terörizm

AN INVESTIGATION on AFAD'S ACTIVITIES for SYRIAN ASYLUM SEEKERS in THE CONTEXT of HUMAN SECURITY CONCEPT

ABSTRACT

In this study some activities carried out by the Directorate of Disaster and Emergency Management (AFAD) in order to meet some human needs of Syrian asylum seekers coming to Turkey due to the instability in the Syrian Arab Republic were examined within the framework of the concept of "humanitarian security". Because the issue of asylum seekers coming to Turkey from Syria is on the one hand "a matter of humanity", on the other hand it is "an issue of internal security".

It has focused on four of the seven subcategories based on the concept of "humanitarian security" in the study. The main objective of the study is to determine whether the economic security, health security, food safety and personal security of Syrian asylum seekers can be ensured by AFAD. It is also objective of the study is to interpret using obtained data whether the State of the Republic of Turkey was able to successfully the problem of Syrian asylum seekers according for the internal security.

In the study, which was a qualitative research, the data were collected in two different methods. "Interview Form" is a data collection tool developed by the researcher in accordance with the purpose of the research and used to collect data from the primary source. In order to confirm the data obtained from the primary source and to provide a variety of data, secondary sources were

also referenced and the field was scanned accordingly. The collected data were resolved within the framework of three activity steps within the scope of “data reduction”, “presentation of data”, “conclusion and verification”.

The findings are proved that the State of the Republic of Turkey sees the issue of Syrian refugees both as a humanitarian issue and has succeeded in preventing potential internal security problems due to this issue. The results will contribute to the studies to be carried out by the Directorate of Migration Management, which has responsibilities together with AFAD in Turkey, in terms of managing the refugee issue, in case a similar situation occurs again in the future.

Keywords: *AFAD, Syrian asylum seeker, Humanitarian security, Internal security, Terrorism*

GİRİŞ

Arap Baharı olarak adlandırılan halk ayaklanmaları 2010 yılının son aylarında başlamıştır. Protestoların, mitinglerin, gösterilerin ve iç çatışmaların yoğun olarak yaşandığı bu halk ayaklanmalarının amacı, bazı Arap ülkelerinde liderlerin, rejimlerin, ekonomik ve politik yapının değişmesini sağlamaktır. Yolsuzluklar, işsizlik sorunu, gelir dağılımındaki adaletsizlikler, insan onuru, özgürlükler vb. gibi gerekçelerle harekete geçen halk kitleleri, ülkelerindeki liderlerin devrilmesi sayesinde amaçlarına ulaşabileceklerini düşünmüşlerdi. Ancak bazı ülkelerde liderler devrilmiş ve müteakiben serbest seçimler yapılabilmiş olsa da her şey beklendiği gibi gerçekleşmemiştir. Bu halk ayaklanmaları, amaçlarıyla örtüşmeyen sonuçlara da sebep olmuştur.

Arap coğrafyasındaki bu halk ayaklanmalarının 2011 yılının ortalarından itibaren etkisini göstermeye başladığı devletlerden biri Suriye Arap Cumhuriyeti'dir. Ülkenin tamamında etki gösterdiği söylenemese de mevcut iktidarın değişmesini, insan haklarının kullanılmasını, gelir adaletsizliğinin ortadan kaldırılmasını vb. isteyen Suriye halkının bir bölümünün bu süreçteki eylemleri ve gösterileri Suriye'de yıllarca süren bir istikrarsızlığın sebebidir. Bu istikrarsızlığın bir sonucu olarak Suriye'den başka ülkelere kitlesel göçler gerçekleşmiştir. Bu göçlerin hedefindeki ülkelere biri Türkiye olmuştur.

Suriye'deki istikrarsızlığın Türkiye'ye doğru sebep olduğu ilk kitlesel göç hareketi 29 Nisan 2011 tarihinde gerçekleşmiştir. İlk kez bu tarihte 252 kişiden oluşan grup Hatay'ın Yayladağı ilçesinden girerek Türkiye'ye sığınmıştır. Suriye'den Türkiye'ye gelen sığınmacı² sayısı 2012 yılında 14.237, 2013 yılında 224.655, 2014 yılında 1.519.286, 2015 yılında 2.503.549, 2016 yılında 2.834.441, 2017 yılında 3.426.786, 2018 yılında ise 3.623.192 kişiye ulaşmıştır. 2019 yılında 3.576.370 kişiye gerilemiş olan sığınmacı sayısı 2020 yılında bir miktar artarak 3.641.370 olmuştur. 10 Şubat 2021 tarihi itibarıyla Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı sayısı 3.653.619'dur (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021)³.

² Suriye'de yaşanmış olan istikrarsızlık nedeniyle Türkiye'ye gelen kişiler için Türk hukuk sisteminde "sığınmacı" statüsü bulunmamaktadır. Buna rağmen çalışmada bu kişiler için yaygın günlük kullanımı nedeniyle "sığınmacı" kavramı kullanılmıştır. Kavram Türk hukuk sisteminde "geçici koruma statüsü" altında bulunan Suriyelileri ifade etmek için kullanılmaktadır. Ayrıca Türkiye'ye Suriye'den gelen sığınmacıların hepsinin Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşı (Suriyeli) olmayabileceği düşünülse de, çalışmada "Suriye'den gelen sığınmacılar" kavramı yerine "Suriyeli sığınmacı" kavramı kullanılacaktır.

³ 29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 85 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile statüsü "Başkanlık" olarak değiştirilmiş olan kurumun çalışmanın hazırlandığı

Suriye'den çok sayıda sığınmacının Türkiye'ye gelmesi Türkiye'de sığınmacı konusuna dikkat çekmiş ve konunun yönetilmesini gerekli hale getirmiştir. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı sayısının artması üzerine Türkiye Cumhuriyeti Devleti hukuk sisteminde birtakım düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede 4.4.2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91. maddesine dayanılarak hazırlanan ve 22.10.2014 tarihli ve 29153 numaralı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği ile Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara "geçici koruma statüsü" verilmiştir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ise bu statünün Suriyeli sığınmacılara verilmesiyle birlikte onlara yönelik tüm hizmetlerin koordinasyonu ile görevlendirilmiştir (AFAD, 2017:11). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara "geçici koruma statüsü" verilmesi, kitlesel olarak Türkiye'ye gelen sığınmacıların bireysel durumlarını değerlendirme imkânı bulunmamasının sonucudur. Onlara yönelik insanî güvenlik temelindeki hizmetler için AFAD'ın görevlendirilmesi ise Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Suriyeli sığınmacıların insanî nitelikteki bazı ihtiyaçlarının karşılanmasını bir vicdan meselesi olarak da değerlendirdiğini göstermektedir.

Çalışma AFAD'ın Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik faaliyetlerini insanî güvenlik kavramı bağlamında incelemektedir. Suriye'deki istikrarsızlık nedeniyle ülkelerinden göç ederek Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacılar çalışmanın odak noktasıdır. Başka bir ifadeyle çalışmada AFAD'da kaydı bulunan sığınmacılar için Nisan 2011-Mart 2018 tarihleri arasında AFAD koordinasyonunda gerçekleştirilmiş olan faaliyetler incelenmiştir. İnsanî güvenliğin yedi alt kategorisinden olan ekonomik güvenlik, sağlık güvenliği, gıda güvenliği ve kişisel güvenlik (birey güvenliği) konuları AFAD'ın çalışmaları bağlamında incelenirken, siyasî güvenlik, toplumsal güvenlik ve çevre güvenliği konuları çalışmanın kapsamına dâhil edilmemiştir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bir Uluslararası İlişkiler (Uİ) kavramı olarak "güvenlik", tanımı üzerinde devletlerce uzlaşma sağlanabilen kavramlardan biri değildir. Kavram uluslararası ilişkilerin öznesi ve başat unsuru olan devletlerin tehdit algılarına göre farklı anlamlar kazanabilmektedir. Uluslararası gelişmelere ilişkin millî

dönemdeki adı "Göç İdaresi Genel Müdürlüğü" idi. Bu nedenle çalışmada kurumun statüsünün değişmesinden önceki adı kullanılmıştır. Güncel bir okuma kurumun yeni adı olan "Göç İdaresi Başkanlığı" biçiminde yapılabilir.

değerlendirmeleri, kısa ya da uzun vadeli politik hedefleri, küresel ya da bölgesel düzeylerdeki iş birlikleri, menfaatleri, çeşitli alanlardaki yarışmaları, nüfuz elde etme çabaları, demokratiklikleri vb. devletlerin bu kavramın tanımına ilişkin yaklaşımlarının önemli belirleyicileri olabilmektedir. Bu halde güvenlik kavramının devletler tarafından kabul görebilecek nitelikteki standart bir tanımının yapılmasının mümkün olmaması bir yana, Soğuk Savaş sonrası genişleyen ve derinleşen güvenlik anlayışlarının da etkisiyle devletlerin çok farklı bakış açıları ve refleksleriyle farklı güvenlik tanımları geliştirebildikleri görülmektedir.

Bu çerçevede değerlendirildiğinde güvenlik Bilgin'in (2010:76) de ifade ettiği üzere "muğlak" bir kavramdır. Kavramı betimlemek için kullanılabilen bu sıfat, tehdit algılarını anbean etkileyebilen küresel gelişmelerin süregittiği bir dünyada varlığını sürdürme gayretinde olan devletlerin neden kavram üzerinde standart bir tanım geliştiremediklerini açıklayabilir. Soğuk Savaş sonrasında güvenliğe farklı açılardan bakmanın zorunlu hale gelmiş olması, güvenliğin tanımsal boyutta "ne olduğu"na değil, işlevsel anlamda "ne anlam ifade etmesi ve neleri hedeflemesi gerektiği"ne odaklanılmasını sağlamıştır. Devletler için potansiyel tehdit niteliğine sahip olan olguların çeşitlendiği, bu nedenle tarihsel süreçte hâkim güvenlik anlayışı olan askerî güvenlik anlayışının tek başına sürdürülemezliği bu dönemden itibaren daha güçlü biçimde fark edilmeye başlanmıştır.

Kopenhag Okulu'nun güvenliğe yeni anlamlar kazandıran çalışmalarının etkisiyle insan, güvenlik alanında varlığı dikkate alınan bir referans nesnesi haline gelmiştir. İnsanların birtakım ihtiyaçlarının sağlanması sorumluluğunun devletlerde olduğu ilân edilmiş, devletler insanların yeni anlayış çerçevesinde güvenliğini sağlamakla yükümlü tutulmuştur. Kısaca özellikle 1990'lı yıllardan itibaren devlet odaklı güvenlik anlayışından insan (birey) odaklı güvenlik anlayışına geçiş yaşanmış; "insanî güvenlik" kavramı bu zeminde önem kazanmaya ve değer görmeye başlamıştır.

1.1. İnsanî Güvenlik Nedir?

İnsanî güvenlik silahlarla ilgili bir mesele değildir, insan yaşamı ve haysiyetiyle ilgilidir (UNDP, 1994:22). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (BMKP) 1994 yılındaki İnsanî Kalkınma Raporunda insanî güvenlik; ekonomik güvenlik, gıda güvenliği, sağlık güvenliği, kişisel güvenlik (birey güvenliği), çevre

güvenliği, toplumsal güvenlik ve siyasî güvenlik olmak üzere yedi (7) başlık altında ele alınmaktadır (UNDP, 1994:24). Rapor insanî güvenliğin temel özelliklerini dört başlık altında toplamaktadır. Bu özelliklerden ilki, tüm insanlara yönelik tehdit bulunduğundan insanî güvenliğin evrensel bir sorun olmasıdır. Yoğunlukları yerlerine göre değişiklik gösterse de uyuşturucu, suç, çevre kirliliği ve insan hakları ihlâli her kesimden insanı ilgilendirmektedir. İkincisi, insanî güvenliğin bileşenlerinin birbirine bağlı olmasıdır. Üçüncüsü, insanların güvenliğinin dünyanın her yerinde tehlike altında olma ihtimalidir. Kıtık, hastalık, çevre kirliliği, uyuşturucu kaçakçılığı, terörizm, etnik kökene dayalı çatışmalar ve toplumsal bölünme gibi sorunlar ulusal sınırları aşmaktadır. Dördüncüsü ise erken önleme müdahaleleriyle insanî güvenliği sağlamanın kolay olmasıdır (UNDP, 1994:22).

BMKP'nin 1994 yılındaki raporuna göre ekonomik güvenlik, genellikle temel gelir kaynağına sahip olmak, ücretli bir işte çalışmak ya da mecbur kaldığında devlet tarafından finanse edilen kaynakların varlığından yararlanmaktır. Başka bir ifadeyle insanların temel gelirlerinin temin edilmesi ile hayatlarının belirli standartlar doğrultusunda sürdürülmesidir (UNDP, 1994:25).

Gıda güvenliği, tüm insanların temel gıdalara fizikî ve ekonomik yönden erişiminin mümkün olmasıdır. Bununla birlikte satın alma yoluyla hazır yiyeceklere ulaşılabilirliğin sağlanması ve yeterli gıda mevcudiyetinin bulunmasıdır. Rapor, dünyada gıda üretiminin artmasına rağmen kıtlık, yetersiz gıda dağıtım, satın alma gücünün eksikliği gibi sorunların gıda güvenliğini tehlikeye attığını belirtmektedir (UNDP, 1994:27).

Sağlık güvenliği, insanların hem doktora hem de ilaçlara erişimlerinin mümkün olması, bulaşıcı hastalıklardan ve salgınlardan korunması, temiz su kaynaklarının bulunması vb. gibi asgarî bir korumanın sağlanmasıdır. Buna ek olarak kadınların doğum esnasında hijyenik koşullar içinde olmalarının sağlanması, anne ölümlerinin yaşanmaması için doğum sonrası gelişen ani rahatsızlıklara kısa sürede etkili müdahalelerde bulunulması gibi hususlar da BMKP'nin 1994 yılında yayımladığı raporda sağlık güvenliği kapsamında değerlendirilmektedir (UNDP, 1994:27-28).

Birey güvenliği, insanlara yönelik fiziksel şiddetin önlenmesini hedefler. Şiddetin kaynağı siyasal şiddet uygulandığında devlet, devletlerarası çatışma ve

savaş durumlarında diğer devletler, etnik tabanlı problemlerde diğer insanlar olabilir. Ayrıca sokak çetelerinin, çevredeki suç işlemeye eğilimli kişilerin, tacize, tecavüze ve ailesi tarafından şiddete maruz kalan kadınların ve çocukların, intihara ve uyuşturucu kullanımına başvuran kişilerin yarattığı tehditler de insanlar için “birey güvenliği” açısından yönetilmesi gereken sorunlardır. Çünkü tehditler insanların korkusuzca yaşama haklarını elinden almaktadır (UNDP, 1994:30-31).

BMKP'nin 1994 yılında yayımladığı raporda insanî güvenlik bağlamında çevre güvenliği, toplumsal güvenlik ve siyasî güvenlikten de söz edilmektedir. Rapor, çevre güvenliğini, doğada gerçekleşen felaketlerin insan hayatına olan etkisi ve insanların çevreye verdikleri zararlar olarak tanımlamaktadır. Toplumsal güvenlik, insanların mezhepsel ve etnik şiddetten korunması ile geleneksel ilişkilerin ve değerlerin kaybının önlenmesidir. Siyasî güvenlik ise, temel insan haklarına saygı duyulan ve fikirlerin özgürce ifade edildiği bir toplumda insanların hayatlarını onurlu bir şekilde sürdürmelerinin sağlanmış olmasıdır (UNDP, 1994:28-33).

Tehdit algıları değiştiğçe güvenlik kavramına ilişkin yaklaşımlar da değişime uğrayabilir. Gelişmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkelerde yaşayan insanların algıladıkları tehditler üzerinden karşılaştırma yapan Bilgin (2010:79) insanların yaşadıkları sorunların farklılık göstermesine bağlı olarak insanî güvenlik temelindeki ihtiyaçlarının farklılaştığını ifade eder. Aynı gelişmişlik ölçeğinde başka bir karşılaştırma yapmış olan Jackson (2017:163) ise savaş tehlikesiyle yaşamayan, yeterli miktarda gıdaya ve barınma imkânlarına sahip olan gelişmiş ülkelerdeki insanî güvenlik kavramının, gelişmekte olan ülkelerde yaşanan askerî ve siyasî nitelikli tehditlerle barınma, sağlık, ekonomi bağlamındaki tehditleri hisseden insanların algıladıklarından farklı nitelik taşıdığını tespit etmektedir.

Alkire (2003:3-4) insan haklarının, insanî yeteneklerin kullanımına ilişkin fırsatların ve yaşamak için gerekli olan en temel ihtiyaçların karşılanmasını insanî güvenliğin gerekleri olarak görür. Bağbaşıoğlu (2017:512) kavramı, geleneksel olmayan ve bireyi merkeze alan ekonomik, siyasî baskı, çatışmalar, salgın hastalıklar, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı ve göç gibi tehditlerin konu edinildiği bir kavram olarak değerlendirir. Migiro (2012) ise bu kavramı “aç kalan bir aile için yemek, mülteci için barınacak yer ve sıradan bir insanın kendisini güvenli hissettiği bir yer, yoksul bir çocuk için okula gitme şansı” biçiminde örnekendirir.

Milyonlarca insan bulaşıcı hastalık, iç savaş, çevresel felaketler, kıtlık vb. gibi (Owen, 2004:374) sebepler yüzünden zararlar görmektedir. Bu nedenle insanî güvenlik kavramı, hastalıklardan insan kaynaklı çevre felaketlerine, terörizmin yol açtığı insanlık trajedilerinden nükleer veya küçük silahların çoğalmasına kadar birçok konuyu içerisinde barındırmaktadır (Hampson, 2008:238). Kavramın çok geniş bir anlam içeriğine sahip olmasına ve giderek daha fazla önem kazanmasına yol açan etkenler bulunduğu da bilinmektedir. Buna göre Acharya (2001:9) insanî güvenlik kavramının içeriğinin zenginleşerek daha fazla önem kazanmasına dört sebebin etki ettiğini belirtmektedir. Bu sebeplerden ilki devletlerarası ve devlet içi çatışmaların artması, ikincisi demokratikleşmenin yayılmaya başlaması, üçüncüsü ağır insan hakları ihlallerinin yaşanması ve insanî müdahalenin ortaya çıkması, dördüncüsü ise yoksulluğun yaygınlaşması, işsizlik ve küreselleşmedir.

1.2. İç Güvenlik Konusu Bağlamında Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algılar ve Toplumsal Gerçeklik

Erdoğan (2017:23) tarafından yapılmış olan bir çalışmaya göre, Türk halkının % 86,2'si sığınmacıların devletten yardım alarak, % 65,1'i ise dilenerek geçimlerini sağladıklarını düşünmektedir. Çalışmayan ve Türkiye'den yardım bekleyen sığınmacılar bu nedenle Türk halkının gözünde ülke ekonomisine yük olarak görülmektedir. Bununla birlikte Erdoğan'ın (2017:25) anılan araştırmasına göre Türk halkının % 54,6'sı sığınmacılara Türkiye'de kesinlikle çalışma izni verilmemesi gerektiğini düşünmektedir. Tunca (2019:96-99) tarafından Çanakkale ve Balıkesir'de 785 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile "kişi bazlı" olmak üzere yüz yüze yapılmış olan çalışmada da, araştırmaya katılan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının % 74,4'ünün Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki işsizliği artırdığını düşündüğü tespit edilmiştir.

Erdoğan (2020:83) tarafından 26 ilde 2.089 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile 2017 yılında "kişi bazlı" olmak üzere yüz yüze yapılmış olan ve Türk halkı içinde Suriyeli sığınmacıların yarattığı kaygıyı beş (5) puan üzerinden değerlendiren saha çalışmasında ise, Suriyeli sığınmacıların şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlâkı ve huzuru bozduklarını düşünen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının puan ortalaması 3,4 puan olarak bulunmuştur. Yine Erdoğan (2020:83) tarafından aynı 26 ilde 2.271 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile bilgisayar destekli yüz yüze anket yöntemi ile gerçekleştirilmiş olan çalışmada

2020 yılına gelindiğinde aynı konudaki algıya ilişkin oranın 0,3 puan artarak 3,7 puana yükseldiği görülmüştür.

Erdoğan (2020:88) tarafından 26 ilde 2.271 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile yüz yüze gerçekleştirilmiş olan çalışmada, araştırmaya katılan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının % 43,5'i "hırsızlık", % 40,5'i "sataşma/taciz" ve % 38,2'si ise "şiddet" olmak üzere son 5 yıl içinde Suriyeli sığınmacılardan bizzat kendisinin, ailesinin veya çevresindekilerin zarar gördüğünü belirtmiştir. Tunca (2019:96-99) tarafından Çanakkale ve Balıkesir'de yapılmış olan araştırmada da, araştırmaya katılan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının % 52,4'ü Suriyeli sığınmacıların darp, kavga, gasp vb. gibi suçlarla şahsî güvenliklerini tehdit ettiklerini belirtmiş, aynı araştırmaya katılan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yine % 52,4'ü ise Suriyeli sığınmacıların gelişi ile hırsızlık/kundaklama olaylarının arttığını ifade etmiştir.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de karıştıkları suçlara ilişkin bazı örneklerle medyada rastlanmaktadır. Örneğin, Suriye'deki bir müzeden çalınan yaklaşık iki bin yıllık olduğu düşünülen tarihi eser niteliğindeki İncil'i Bursa'da satmaya çalışan Suriyeli sığınmacı yakalanmıştır (Milliyet, 2017). Adana'da bir Suriyeli sığınmacı dünyanın en pahalı maddelerinden olan ve altın aramada da kullanılan "kaliforniyum" adlı kimyasal maddeyi satmaya çalışırken yakalanmıştır (Haberler, 2019). İstanbul'da Suriyeli bir sığınmacı Suriye'de satamadığını iddia ettiği sahte altınları satmaya çalışırken yakalanmıştır (Kartal24, 2020). Konya'da para ve cep telefonu gasp eden 9 kişilik Suriyeli sığınmacı çetesi çökertilmiştir (cnnturk, 2018a). Otuz iki kentte eş zamanlı olarak düzenlenen bir operasyonda ise, PKK ve DEAŞ'e ilaç satan içinde Suriyeli sığınmacıların da bulunduğu bir şebeke güvenlik güçlerince çökertilmiştir (Haberler, 2016).

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de sebep oldukları ve bu nedenle Türk halkında onlar hakkında oluşan olumsuz yargılara kaynaklık eden başka vaka örnekleri de bulunmaktadır. Mersin'de Suriyeli beş kişinin kendilerini polis olarak tanıtır yabancı turistleri gasp etmesi (Hürriyet, 2020), İstanbul'da altmış sekiz Suriyeli çocuğu dilendiren Suriyeli bir çetenin yirmi dört üyesinin yakalanması (cnnturk, 2020), İstanbul Zeytinburnu'nda alışveriş yapan bir Suriyelinin esnafa sahte para vermesi (cnnturk, 2018b) bunlardan bazılarıdır. Bu tür olaylar Suriyeli sığınmacılar hakkında Türk halkında var olan olumsuz algıların ve güvenlik

kaygılarının yersiz olmadığı, şayet gerekli tedbirler alınmazsa bu tür olaylardan daha fazlasının gerçekleşmesinin mümkün olduğunun göstergeleri olarak kabul edilebilir.⁴

Suriyeli sığınmacıların neden olabilecekleri güvenlik problemlerinden biri, Türk halkından gelebilecek olan tepkiye şiddet kullanarak karşılık vermeleri ve sığınmacıların kendi adalet ve güvenliklerini sağlamak amacıyla örgütlenmeleridir. Bu örgütlenmenin daha ileri boyutlara vararak terör sorununa sebep olabileceği de düşünülmektedir. Türk halkı sığınmacılarla birlikte terör örgütü üyelerinin de sınırdan geçtiğine inanmakta ve her an bir terör saldırısı ile karşılaşma korkusu yaşadıklarını ifade etmektedir (ORSAM-TESEV, 2015:19-20). Başka bir ifadeyle sığınmacıların terör örgütü üyesi olabilecekleri veya terör örgütlerine yardım yapabilecekleri düşüncesi de Türk halkında yer edinmiştir. Bunun da etkisiyle yaşanan çeşitli terör olayları Suriyeli sığınmacılara yönelik bakışın sertleşmesine neden olmuştur. Nitekim Tunca (2019:96-99) tarafından gerçekleştirilmiş olan çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının % 34,3'ünün terör eylemlerinin artmasının sebebini Suriyeli sığınmacıların gelişine bağladıkları görülmektedir.

Kendini dışlanmış hisseden Suriyeli sığınmacılar suç işlemeye yönelebilirler. Bu nedenle Suriyeli sığınmacılar konusu Türkiye'nin hassasiyetlerini gerektiren bir konudur. Suriyeli sığınmacılar hakkındaki olumsuz algıların ve tutumların Türk halkı ve Suriyeli sığınmacılar arasındaki gerilimleri artırarak iç güvenlik meseleleri yaratabileceği söylenebilir. İşte bu algılar ve toplumsal gerçeklik Suriyeli sığınmacılar için insanî güvenliğin sağlanmasını elzem hale getirmektedir.

1.3. Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Mevcut Durumu

AFAD koordinatörlüğünde Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların başta gıda ve barınma olmak üzere gerekli tüm temel ihtiyaçlarının karşılanmasına çalışılmıştır. AFAD'ın çalışmaları sığınmacıların Türkiye'ye ilk kez kitlesel olarak girişlerinin gerçekleştiği 2011 yılının ortalarında başlamış, kampların yönetimine ilişkin tüm

⁴ Bu çalışmanın Suriyeli sığınmacıların işledikleri suçların türlerini, oranlarını vb. tespit etmek gibi bir amacı bulunmamaktadır. Bu nedenle resmî kaynaklardan elde edilebilecek olan suç bilgilerine ve suç istatistiklerine burada yer verilmemektedir. Başka bir ifadeyle Suriyeli sığınmacıların ne işledikleri suçların türlerinden ne de o suçlara ilişkin istatistiklerden söz etmenin çalışmaya katkısı bulunmamaktadır. Burada Suriyeli sığınmacıların suçlar işleyebildiklerini, bu nedenle Türk halkının onlara yönelik olumsuz algılarının bu toplumsal gerçeklikle birleşmesi neticesinde önemli sorunların ortaya çıkabileceğini ifade etmek gerekli ve yeterli görülmüştür.

faaliyetlerin Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne (GİGM) devredildiği⁵ 2018 yılının ortalarına kadar da sürmüştür.

Türkiye'deki kayıt altındaki sığınmacıların bir kısmı AFAD tarafından kurulmuş olan geçici barınma merkezlerinde kalmış, bir kısmı ise geçici barınma merkezlerinde kalmak istemediğini belirterek temel bazı ihtiyaçlarını kendi imkânlarıyla karşılamışlardır. AFAD'ın görevli olduğu 20 Mart 2018 itibarıyla⁶, Türkiye'deki şehirlerde geçici barınma merkezlerinde ve geçici barınma merkezlerinin dışında yerleşik bulunan sığınmacı sayısı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1'de Türkiye'deki illerde AFAD'ın sorumlu olduğu dönemde bulunan Suriyeli sığınmacı sayısına ait veriler yer almaktadır. Buna göre 227.365'i geçici barınma merkezlerinde, 3.327.131'i ise geçici barınma merkezleri dışında olmak üzere toplam 3.554.496 Suriyeli sığınmacı 20 Mart 2018 itibarıyla Türkiye'de bulunuyordu. Geçici barınma merkezlerinin en kalabalık olduğu beş il Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Adana ve Kahramanmaraş idi. Geçici barınma merkezleri dışında kalan Suriyeli sığınmacıların en kalabalık oldukları beş il İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep ve Mersin iken, en az buldukları beş il ise Tunceli, Gümüşhane, Artvin, Bayburt ve Bartın idi.

⁵ AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'ndan (2020) alınan bilgiye göre, AFAD'ın Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için geçici barınma merkezlerinin kurulmasına ilişkin koordinasyon ve bu merkezlerin yönetimi görevleri ile birlikte Türkiye sınırları içerisindeki tüm hizmetlerin genel koordinasyonu görevi de Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir. AFAD bu tarihten sonra, Türkiye'de yeni bir kitlesel göç dalgası ile karşılaşılması istisnası haricinde, sadece Suriye tarafındaki koordinasyon görevine devam etmektedir. Buna göre Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için Türkiye sınırları içerisindeki tüm faaliyetler Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

⁶ Çalışmada AFAD'ın Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar nedeniyle görevli olduğu dönemdeki çalışmalar incelendiğinden, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara ilişkin daha yakın tarihli güncel istatistiklere yer verilmemiştir. Başka bir ifadeyle daha yakın tarihli güncel istatistiklerin çalışmada kullanılması gerekli değildir. Güncel istatistikler Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) üzerinde yürütülecek bir çalışma için kullanılabilir.

Tablo 1: 20 Mart 2018 İtibarıyla İllere Göre Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacı Sayısı

Şehir	A	B	Toplam	Şehir	A	B	Toplam	Şehir	A	B	Toplam
İstanbul	0	551.784	551.784	Manisa	0	10.815	10.815	Tokat	0	1.090	1.090
Şanlıurfa	80.779	396.710	477.489	Neveşehir	0	8.683	8.683	Kırıkkale	0	1.226	1.226
Hatay	17.228	431.157	448.385	Isparta	0	7.100	7.100	Bitlis	0	912	912
Gaziantep	24.063	349.745	373.808	Edirne	0	6.523	6.523	Düzce	0	1.247	1.247
Adana	26.979	163.493	190.472	Elazığ	0	10.616	10.616	Ordu	0	825	825
Mersin	0	204.694	204.694	A.Karahisar	0	5.916	5.916	Erzurum	0	1.000	1.000
Kilis	25.088	105.074	130.162	Samsun	0	5.723	5.723	Bingöl	0	953	953
Bursa	0	142.110	142.110	Çanakkale	0	4.732	4.732	Rize	0	918	918
İzmir	0	135.195	135.195	Niğde	0	4.908	4.908	Karaman	0	717	717
Mardin	2.754	90.010	9.764	Siirt	0	4.502	4.502	Bilecik	0	651	651
K.Maraş	17.257	82.969	100.226	Yozgat	0	4.466	4.466	Karabük	0	721	721
Ankara	0	95.713	95.713	Yalova	0	3.785	3.785	Antalya	0	677	677
Konya	0	104.029	104.029	Sivas	0	4.325	4.325	Çankırı	0	529	529
Kayseri	0	72.433	72.433	Eskişehir	0	3.991	3.991	Kütahya	0	756	756
Osmaniye	14.690	38.939	53.629	Balıkesir	0	4.129	4.129	Zonguldak	0	456	456
Kocaeli	0	50.540	50.540	Trabzon	0	2.994	2.994	Amasya	0	569	569
Diyarbakır	0	32.681	32.681	Van	0	2.903	2.903	Erzincan	0	170	170
Adıyaman	9.073	20.449	29.522	Kırklareli	0	2.375	2.375	Kars	0	226	226
Malatya	9.454	20.512	29.966	Çorum	0	2.708	2.708	Giresun	0	173	173
Batman	0	21.144	21.144	Aksaray	0	2.530	2.530	Ardahan	0	151	151
Şırnak	0	14.869	14.869	Uşak	0	2.380	2.380	Tunceli	0	91	91
Muğla	0	13.200	13.200	Bolu	0	1.966	1.966	Iğdır	0	120	120
Sakarya	0	13.061	13.061	Hakkâri	0	8.486	8.486	Sinop	0	128	128
Denizli	0	11.449	11.449	Kastamonu	0	1.348	1.348	Gümüşhane	0	92	92
Aydın	0	10.759	10.759	Ağrı	0	1.125	1.125	Artvin	0	59	59
Burdur	0	8.476	8.476	Kırşehir	0	1.206	1.206	Bayburt	0	52	52
Tekirdağ	0	9.786	9.786	Muş	0	1.328	1.328	Bartın	0	78	78

A: Geçici Barınma Merkezi İçi

B: Geçici Barınma Merkezi Dışı

Kaynak: AFAD, 2018.

Tablo 1'de görüldüğü üzere Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar 20 Mart 2018 tarihi itibarıyla Türkiye'deki bütün illere dağılmıştı. Ortada AFAD tarafından başarıya ulaştırılması gereken bir görev vardı. Bu görevin başarılması Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin siyasal ve toplumsal meşruiyeti açısından da önemliydi.

2021 yılına gelindiğinde, GİGM'nin verilerine göre 10 Şubat 2021 tarihi itibarıyla Türkiye'deki geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacı sayısı 3.653.619 idi (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021). Buna göre Türkiye'deki kayıtlı Suriyeliler Türkiye nüfusunun %4,39'una karşılık gelmekteydi. İstatistikler, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı konusunun yönetiminin sorumluluğu AFAD'dan GİGM'ye geçtikten sonra da önemini koruduğunu göstermektedir. Konunun başarıyla yönetilmesinin gereği bu tarihten sonra da devam ederken, önceki dönemde gerçekleştirilen çalışmaların amaca hizmet edip etmediğinin tespit edilmesi önemlidir. GİGM'nin 10 Şubat 2021 tarihli aynı verilerine göre Türkiye'nin en kalabalık şehri olan İstanbul'da dahi geçici koruma kapsamında 520.792 Suriyelinin bulunması bu durumun öneminin bir başka göstergesi kabul edilebilir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı, Problemi ve Alt Problemleri

Araştırmanın amacı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Suriyeli sığınmacılar konusunu AFAD tarafından gerçekleştirilen çalışmalar sayesinde başarılı bir şekilde yönetip yönetemediğini tespit etmektir. Araştırmada "AFAD tarafından gerçekleştirilmiş olan çalışmalar Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların insanî güvenlik temelindeki ihtiyaçlarını karşılayabilmiş midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu araştırma problemiyle ilgili olarak şu alt problemlere ayrı ayrı cevaplar bulunmasına çalışılmıştır:

1. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların ekonomik güvenliklerinin sağlanması için yapılmış olan çalışmalar nelerdir?
2. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sağlık güvenliklerinin sağlanması için yapılmış olan çalışmalar nelerdir?
3. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların gıda güvenliklerinin sağlanması için yapılmış olan çalışmalar nelerdir?
4. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların kişisel (birey) güvenliklerinin sağlanması için yapılmış olan çalışmalar nelerdir?

2.2. Sayıtlar ve Sınırlılıklar

Araştırmaya ilişkin verilerin toplandığı birincil kaynak olan AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'nda mülakat yoluyla alınan bilgilerin ait olduğu dönemde ve ilgili konuda yapılmış olan tüm çalışmaları kapsadığı kabul edilmektedir.

Araştırma,

1. İnsanî güvenliğin 7 alt kategorisinden dördü olan ekonomik güvenlik, sağlık güvenliği, gıda güvenliği ve kişisel güvenlik ile,⁷
2. Nisan 2011- Mart 2018 yılları arasında geçici barınma merkezlerinde ve

⁷ Siyasî güvenlik, vatanş olmak hasebiyle sahip olunan haklarla; toplumsal güvenlik kültürel kimliğe ilişkin vatanşlık haklarıyla; çevre güvenliği ise havanın, toprağın, suyun vb. temizliğine duyulan ihtiyaçla ilgili olduğundan Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların öncelikli güvenlik ihtiyaçları arasında değerlendirilmemektedir.

dışında yaşamış olan Suriyeli sığınmacıların ekonomik, sağlık, gıda ve kişisel güvenliklerinin sağlanması için AFAD koordinatörlüğünde yürütülmüş olan faaliyetlerin ve o dönemi kapsayan alan yazının incelenmesi ile,

3. Türkiye'de bulunan ve geçici koruma statüsüne sahip olan Suriyeli sığınmacılar ile,
4. AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu ile araştırmada veri toplamak için yapılmış olan yüz yüze görüşmede kullanılan görüşme formundaki sorular ile sınırlıdır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Çalışmada, geçmişte var olan bir durumun var olduğu haliyle tespit edilmesini ve ortaya koyulmasını amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır. Veriler hem birincil hem de ikincil kaynaklardan toplanmıştır. Birincil kaynaktan veri toplamak için araştırma kapsamında geliştirilmiş olan bir görüşme formu kullanılmış, ikincil kaynaklardan veri toplamak için ise alan yazın taraması yapılmıştır.

Görüşme Formu Kullanılarak Verilerin Toplanması:

Çalışma kapsamında, AFAD'ın Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar konusunun yönetilmesi için ekonomik güvenlik, sağlık güvenliği, gıda güvenliği ve birey güvenliği çerçevesinde neler yaptığını belirlemek amacıyla AFAD Genel Merkezi'nde araştırmacılarından biri tarafından AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'nda yer alan dört (4) uzmanla Patton (1987) görüşme formu yaklaşımı kullanılarak 08.09.2020 tarihinde gevşek yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Patton (1987) görüşme formu yaklaşımı, benzer konulara yönelmek amacıyla farklı kişilerden aynı tür bilgilerin alınması olan görüşme türüdür. Bu görüşme türüne göre hem önceden hazırlanmış olan sorular sorulur hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular da sorulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Gevşek yapılandırılmış mülakatta ise açık uçlu sorulara yer verilir. Bu mülakat türünde görüşen ve görüşülen kişi bazı konularda derinlere inebilir.

Görüşmede kullanılan "Görüşme Formu" araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Alan yazın taraması yapılarak hazırlanan görüşme formu, önce

Uluslararası ilişkiler alanında akademisyen olarak görev yapan iki (2) uzman ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanında akademisyen olarak görev yapan bir (1) uzmanın görüşlerine sunulmuştur. Uzman denetimi olarak değerlendirilen bu aşamada öğretim üyelerinin formun biçimine, formdaki sorulara ve araştırmanın amacıyla uyumluluğuna ilişkin görüşleri alınmış ve alınan görüşler doğrultusunda form yeniden oluşturulmuştur. Son olarak, bir öğretim üyesi tarafından Türkçe dilbilgisi kurallarına uygunluk açısından incelendikten sonra görüşme formuna nihai hali verilmiş ve görüşmede kullanılmak üzere basılı hale getirilmiştir.

Görüşme Formu'nda aşağıdaki beş (5) soruya yer verilmiştir:

1. “Ekonomik güvenlik” terimi alan yazında insanların temel geçim kaynağına sahip olması, ücretli bir işte çalışması, devletlerin finanse ettikleri yardımlardan yararlanması vb. biçiminde yer almaktadır. Bu kapsamda kişiler için istihdam sağlanması veya bazı ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla onlara maddi yardımlar yapılması gibi faaliyetler ekonomik güvenlik temelinde değer ifade etmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisindeki konteyner kent içi ve dışı olmak üzere AFAD kayıtlarında yer alan Suriyeli sığınmacıların ekonomik güvenlikleri için bu süreçte görevli olduğu dönemde AFAD tarafından ne gibi faaliyetlerde bulunulmuştur? Suriyeli sığınmacıların ekonomik güvenliklerinin sağlanması neden önemli görülmüştür?

2. “Sağlık güvenliği” terimi alan yazında insanların hastalıklardan korunmasının, sağlık hizmetlerine kolay erişimlerinin vb. sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda ücretsiz sağlık hizmetlerinden faydalanma ve ilaca erişimin kolay olması gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sağlık güvenliği bağlamında önemli görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisindeki konteyner kent içi ve dışı olmak üzere AFAD kayıtlarında yer alan Suriyeli sığınmacıların sağlık güvenlikleri için bu süreçte görevli olduğu dönemde AFAD tarafından ne gibi faaliyetlerde bulunulmuştur? Suriyeli sığınmacıların sağlık güvenliklerinin sağlanması neden önemli görülmüştür?

3. “Gıda güvenliği” terimi alan yazında tüm insanların temel gıdalara hem fiziksel hem de ekonomik olarak erişiminin sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda insanların günlük yemek ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri adına ekonomik desteğin sağlanması ya da gıda yardımında bulunulması gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gıda güvenliği bağlamında önemli görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisindeki konteyner kent içi ve dışı olmak üzere AFAD kayıtlarında yer alan Suriyeli sığınmacıların gıda güvenlikleri için bu süreçte görevli olduğu dönemde AFAD tarafından ne gibi faaliyetlerde bulunulmuştur? Suriyeli sığınmacıların gıda güvenliklerinin sağlanması neden önemli görülmüştür?

4. “Kişisel güvenlik” terimi alan yazında insanların hem fiziksel hem de psikolojik şiddete karşı korunması vb. biçiminde tanımlanmaktadır. Devlet kaynaklı (devlet içi savaş, devletlerarası savaş, siyasal şiddet) ya da bireylerin birbirlerine uyguladıkları fiziksel/psikolojik şiddete karşı insanların korunması adına gerçekleştirilen psikolojik desteğin sağlanması, mağdur olan kişinin güvenli alana tahliye edilmesi vb. gibi faaliyetler bu kapsamda önemli görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisindeki konteyner kent içi ve dışı olmak üzere AFAD kayıtlarında yer alan Suriyeli sığınmacıların kişisel güvenlikleri için bu süreçte

görevli olduğu dönemde AFAD tarafından ne gibi faaliyetlerde bulunulmuştur? Suriyeli sığınmacıların kişisel güvenliklerinin sağlanması neden önemli görülmüştür?

5. Birleşmiş Milletler 1994 İnsani Kalkınma Raporu'na göre siyasi güvenlik, toplumsal güvenlik ve çevre güvenliği de insanî güvenlik kapsamında değerlendirilmektedir. AFAD tarafından bu güvenlik boyutları kapsamında veya farklı boyutlarda süreci yönettiği dönemde çalışmalar gerçekleştirilmiş midir, varsa bu boyutlar hakkında bilgi verebilir misiniz?"

Alan Yazın Taraması Yapılarak Verilerin Toplanması:

Bu kapsamda 2013-2017 yılları arasında AFAD tarafından hazırlanmış olan ve Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili bilgilerin yer aldığı raporlar incelenmiştir.

AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'yla yapılan yüz yüze görüşmeyle elde edilen veriler Miles ve Huberman (1984:23) tarafından geliştirilmiş olan "verilerin azaltılması", "verilerin sunumu", "sonuç çıkarma ve doğrulama" kapsamındaki üç etkinlik basamağı çerçevesinde analiz edilmiştir.

AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'nda yer alan uzmanlarla yapılan görüşmede ses kaydı alınan konuşmaların yazıya dökülmesi işlemi çözümleme tutarlılığına bakılması için herhangi bir formül kullanılmamıştır. Görüş bildiren kişiler sorulan sorulara birbirine benzer cevaplar verdikleri için görüş birliği ortaya çıkmıştır. Bu yüzden elde edilen verilerin kategorilere kodlanmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir. Çalışmanın başladığı andan tamamlanmasına kadar geçen süreçte elde edilen verilerin azaltılması için daha çok not alma işleminden yararlanılmıştır. Elde edilen tüm ham veriler ayıklanarak özetlenmiş, gerekli görülen yerlerde notlar alınarak hangi verilerin çalışmada kullanılacağına, hangi verilerin kullanılmayacağına karar verilmiştir.

"Verilerin azaltılması" sürecinde, elde edilen verilerin içerisinden ham verinin önemli kısımlarını belirleme, odaklanma, sadeleştirme, özet haline getirme ve tahvil etme (Miles ve Huberman, 1984:23) işlemleri gerçekleştirilmiştir. "Verilerin sunumu" sürecinde, ilk aşamadaki süreçte ayıklanmış, özetlenmiş ve dönüştürülmüş olan veriler belirli sonuçlara ulaşılması için düzenleme (Özdemir, 2010:329) işlemine tâbi tutulmuştur. "Sonuç ve doğrulama" süreci, araştırmanın her aşamasında toplanmış olan verilerin anlamlılığının ortaya koyulmaya çalışıldığı süreçtir. Özdemir (2010:329) sonuç ve doğrulama sürecini, araştırma sürecinin

başında belirsiz bir biçimde ve bir bakıma verilerin içinde saklı duran gerçekliğin araştırmanın son aşamasında keşfedilmesi ve gün yüzüne çıkarılması olarak ifade etmektedir. Bulguların doğrulanması elde edilen sonuçların denenmesi ve onaylanması suretiyle gerçekleştirilmektedir (Merriam 1998'den akt. Baltacı, 2017:8). Bu süreçte veriler ile ilgili var olan belirsizlikler düzenlenip organize edilerek değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Sığınmacıların Ekonomik Güvenlikleri İçin Gerçekleştirilmiş Olan Çalışmalar

AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'ndan (2020) alınan bilgilere göre, AFAD koordinatörlüğünde geçici barınma merkezlerinde kuaförlük, dikiş-nakış, bilgisayar, dokumacılık, internet, el sanatları, İngilizce ve Türkçe öğrenimi gibi çeşitli alanlarda meslek edindirme kursları açılmıştır. Suriyeli sığınmacıların bu kurslarda bilgi ve beceriler kazanmaları sağlanmış, meslek edinmeleri önündeki engeller kaldırılmış ve ekonomik alandaki yetersizliklerinin giderilmesi amaçlanmıştır. Geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacılara gününbirlik olarak dışarı çıkma izni de verilmiş, bu sayede, barınma merkezlerinin dışındaki sığınmacılar gibi çalışarak para kazanma imkânı elde edebilmeleri sağlanmıştır. Bu izinler 22.10.2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği'nin "Geçici Korunanlara Sağlanacak Hizmetler" başlıklı altıncı bölümünün 29. maddesinde düzenlenen iş piyasasına erişim hizmetleri kapsamındadır.

Bu kurslara ilişkin bilgiler alan yazın incelemesinde de tespit edilmiştir (Bkz. AFAD, 2016). Diğer taraftan Türkçe bilen sığınmacı kadınlara geçici barınma merkezlerinde açılmış olan hastanelerde ve okullarda çalışabilme fırsatı tanınmıştır (AFAD, 2014c). Geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacılara kişisel ihtiyaçlarını giderebilmeleri için AFAD koordinatörlüğünde kişi başı para yardımları yapılmış olması (AFAD, 2013b:48) ve bunun için AFAD tarafından geliştirilen Elektronik Yardım Dağıtım Sistemi (EYDAS) kurulması (AFAD, 2014a:116-117) da sığınmacıların ekonomik güvenlik temelinde ihtiyaçlarını karşılamak için yapılmış olan çalışmalarındadır.

3.2. Sığınmacıların Sağlık Güvenlikleri İçin Gerçekleştirilmiş Olan Çalışmalar

AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'ndan (2020) alınan bilgilere göre, AFAD kayıtlarında yer alan Suriyeli sığınmacılar geçici barınma merkezi içinde veya dışında temel sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanabilmişlerdir. Geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacıların sağlık ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için sahra hastaneleri kurulmuştur. Hem geçici barınma merkezlerinde hem de geçici barınma merkezleri dışında yaşamış olan sığınmacılar temel sağlık sorunlarını giderebilmeleri için eczanelerden ücretsiz ilaç temin edebilmişlerdir.

Alan yazında bulunan çalışmalar da bu bulguları teyit etmektedir. Buna göre geçici barınma merkezi içerisinde AFAD tarafından sistemli bir şekilde sağlık kontrolleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca geçici barınma merkezi içerisinde kurulmuş olan eczaneler sayesinde ilaca erişilebilmiştir. Geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacı çocuklarda da, geçici barınma merkezlerinde yaşamamış olan çocuklarda da çocuk felci ve kızamık aşısı olma imkânlarının bulunduğu tespit edilmiştir (AFAD, 2013a:42).

Hamile olan veya erken doğum riski bulunan kadınlar için de ayrı tedbirler alınmıştır. Özellikle yemeklerde bu durumdaki kadınlar için ayrı yemek menüleri hazırlanmıştır (AFAD, 2014a).

AFAD, Türkiye-Suriye sınırının Türkiye tarafında sağlık güvenliği ile ilişkilendirilebilecek başka önlemler de almıştır. Suriye'de kullanılan kimyasal silahların Türkiye'de bir soruna yol açıp açmayacağından emin olunması için sınıra kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer silah (KBRN) keşif araçları gönderilmiş ve bu araçlarla taramalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bölgede ilaç ve gaz maskeleri temin edilmiş ve bölge halkı bu konuda bilgilendirilmiştir. Bu konuda geniş çaplı bir tarama da gerçekleştirilmiştir (Milliyet, 2013).

AFAD tarafından geçici barınma merkezlerinde suya ve sabuna erişimler kolaylaştırılmıştır. Bu nedenle hastalıklara yakalanma olasılıklarının düşük olduğu ifade edilebilir (AFAD, 2014b:87). AFAD, Suriyeli sığınmacıların salgın hastalıkları taşıma ihtimali, hastalığa yakalanma ve var olan hastalığın yayılması oranı açısından kişisel temizliğe önem vermiştir. Bu yüzden her bir geçici barınma merkezinde 20 kişiye bir tane olmak üzere çamaşır makinesi ve bulaşık tezgâhı koyulmuştur.

Kadın ve erkekler için de ayrı banyolar yapılmıştır. Geçici barınma merkezlerinde içmek, yemek yapmak ve kişisel bakım için temiz su temin edilmiştir. Düzenli olarak su analizleri yapılmıştır (AFAD, 2014c). Böylece sığınmacıların hastalıklara yol açabilen mikroplardan korunması sağlanmıştır. Geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan tüm insanlara içmek için kişi başı 3 litre, yemek yapma, kişisel temizlik ve ev temizliği için kişi başı en az 50 litre içilebilir, hastalıklara yol açabilen mikroplardan veya kimyasal ve radyolojik kontaminasyondan arıtılmış su temin edilmiştir (AFAD, 2016).

3.3. Sığınmacıların Gıda Güvenlikleri İçin Gerçekleştirilmiş Olan Çalışmalar

AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'ndan (2020) elde edilen bilgilere göre, geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan Suriyeli sığınmacılara ilk zamanlarda AFAD görevlileri tarafından günlük olarak üç öğün yemek verilmiştir. Ancak sığınmacıların yemekleri damak tatlarına uygun bulmamalarını belirtmelerinin ardından gıda ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için geçici barınma merkezlerinde pazar/çarşı yeri yapılmıştır. Yemeklerini pişirebilmeleri için de ocak dağıtılmıştır. Böylece sığınmacılara pazar yerinden gıda ürünlerini alarak istedikleri yemekleri pişirebilme imkânı sunulmuştur. Geçici barınma merkezlerinde toplam 49 adet market Suriyeli sığınmacıların hizmetine açılmıştır.

AFAD tarafından 2012 yılında Dünya Gıda Programı (WFP) ve Türk Kızılay'ı ile yapılan görüşmeler neticesinde geçici barınma merkezlerinde AFADKART adı verilen gıda kartı uygulamasına da geçilmiştir. BM'den ve hem ulusal hem de uluslararası diğer sivil toplum örgütlerinden gelen maddî yardımların gıda ihtiyacı için ayrılan kısmı bu karta eşit şekilde pay edilmiştir. Sığınmacılar kendilerine verilen AFADKART sayesinde gıda ve temizlik malzemesi ihtiyaçlarını geçici barınma merkezlerinde kurulmuş olan marketlerden karşılayabilmıştır (AFAD, 2014a:45). Kartlı gıda sistemi ve "Yemeğini Kendin Yap" projesi ile geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacıların gıda ihtiyaçlarını karşılamaları kolaylaşmıştır (AFAD, 2013b:39). Geçici barınma merkezlerinde yaşamamış olan Suriyeli sığınmacıların gıda güvenliği benzer şekilde gıda kartları, yardım kuruluşları ve paydaş gıda şirketleri ile sağlanmıştır. Ancak geçici barınma merkezi dışında yaşamış olan Suriyeli sığınmacıların gıda ve beslenme koşullarına dair yeterli sayısal veri mevcut değildir (Akgün, 2016:12).

3.4.Sığınmacıların Birey (Kişisel) Güvenlikleri İçin Gerçekleştirilmiş Olan Çalışmalar

AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'ndan (2020) alınan bilgilere göre, Suriyeli sığınmacılar kişisel güvenlikleri sağlanması gereken kişiler olarak da kabul edilmişlerdir. Bu yüzden Suriyeli sığınmacılar Türkiye'de sadece belirli alanlara yerleştirilmemiş, bunun yerine sığınmacıların ülkenin farklı noktalarında yaşamalarına izin verilmiştir. Geçici barınma merkezlerinde ise kalan sığınmacı sayısına dikkat edilmiş ve aynı durum geçici barınma merkezleri içerisinde de sağlanmıştır. Böylece sığınmacıların bir araya gelerek gettolaşmalarının ve buna bağlı olarak güvenlik meselelerine yol açmalarının önüne geçilmek istenmiştir.

Geçici barınma merkezlerinde güvenlik hizmetlerinin jandarma ve özel güvenlik tarafından sağlanmış olduğu ve parmak izi uygulaması ile geçici barınma merkezlerine giriş-çıkışların denetim altına alınmış olduğu AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu (2020) tarafından verilen bilgiler arasındadır. Buna ek olarak geçici barınma merkezlerinde yaşamamış olan Suriyeli sığınmacılar fiziksel şiddete maruz kaldıklarında Türk vatandaşları gibi emniyet güçlerinden yardım talebinde bulunabilmişlerdir.

AFAD Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu'yla (2020) yapılan görüşmede elde edilen bilgilere göre, Suriye'de yaşanmış olan istikrarsızlıktan kaçarak Türkiye'ye gelmiş olan sığınmacıların kendi ülkelerinde yaşadıkları olayların psikolojilerinde yarattığı etkilerden kurtulamadıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu durumun özellikle uyku problemine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacıların önemli bir kısmının psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunun tespit edilmesinin ardından AFAD koordinatörlüğünde, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı iş birliği ile alanında uzman kişiler tarafından geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacılara psikolojik destek verilmesi sağlanmıştır. Birebir görüşmeler gerçekleştirilmiş ve geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacıların psikolojik sorunlarıyla ilgilenilmiştir. Geçici barınma merkezlerinin mahalleleri için kadın sığınmacılara yönetimde söz sahibi olduklarında kendilerine olan güvenlerinin artabileceği düşüncesiyle muhtarlık yapabilme imkânları da sunulmuştur.

Alan yazında da bu konuyla ilgili bilgiler bulunmaktadır. Suriyeli sığınmacıların büyük bir kısmının travma sonrası stres bozukluğu riski taşıdığı

tespit edilmiş ve özellikle sığınmacı çocuklarda şiddetli depresyon, anksiyete semptomları görülmüştür (Akgün, 2016). Bu yüzden geçici barınma merkezlerinde özellikle travmaya maruz kalmış, yetim veya öksüz olan Suriyeli sığınmacı çocuklar için psikolojik ve maddî destek hizmeti, aile danışmanlığı hizmeti, sağlık hizmeti vb. gibi hizmetler sağlanmıştır (Duruel, 2016:1409). Ancak geçici barınma merkezlerinde yaşamamış olan Suriyeli sığınmacıların psikolojik destek alabilecekleri sığınmacılar için özel olarak açılmış psikolojik danışma merkezleri olmadığından sığınmacılar Türk vatandaşlarının yararlandıkları danışma merkezlerinden yararlanmışlardır (Kaya, 2016:34).

Hem fiziksel şiddete hem de taciz veya tecavüz olaylarına maruz kalan Suriyeli sığınmacı kadınlar için geçici barınma merkezlerinde AFAD koordinatörlüğünde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı sosyal hizmetler uzmanları tarafından seminerler düzenlenmiştir. Bu seminerlerde, kadınların sahip oldukları haklar, kadının aile ve toplumdaki yeri ve önemi, aile içi şiddetin yanlışlığı ile ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır. Yapılan seminerlere Suriyeli sığınmacı erkek ve kadınların katılımı sağlanmıştır (AFAD, 2014b:38). Aile içi şiddet, cinsel istismar ve saldırı durumu söz konusu olduğunda Suriyeli sığınmacı kadınlar AFAD yetkilileri tarafından geçici barınma merkezi içerisinde ayrı bir alanda koruma altına alınmıştır (AFAD, 2014b:75; ORSAM-TESEV, 2015:38). Ayrıca AFAD koordinatörlüğünde İçişleri Bakanlığı'na bağlı 3.512 güvenlik personeli tarafından geçici barınma merkezlerinin güvenliği sağlanmıştır (AFAD, 2016:44-46).

Suriye'de yaşanmış olan istikrarsızlık yüzünden ailesini kaybeden ve Türkiye'ye gelmiş olan Suriyeli yetim çocuklar yetimhanelere yerleştirilmiştir. Türkiye genelinde Suriyeli sığınmacı yetimlerin barındırıldığı, temel ihtiyaçlarının yanı sıra sağlık ve eğitim hizmetlerinin de verildiği yetimhaneler sosyal politika alanında önemli bir misyon üstlenmiştir. Ailesini savaşta kaybetmiş olan çocukların sahiplenilmesi, barındırılması ve eğitimi hem bugünün hem de yarının sosyal risklerinin önüne geçilmesini sağlamak gayesiyle yapılmıştır. Kimsesiz kalan Suriyeli sığınmacı çocukların terör örgütlerinin, organ mafyalarının ve sokak suçlarının kurbanı olmalarının engellenmesi hususunda yetimhanelerin önemli bir görevi üstlendiği düşünülmektedir (Duruel, 2016:1409).

Nihayetinde Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için AFAD tarafından insanî güvenliğin dört boyutunda (ekonomik güvenlik, sağlık güvenliği, gıda güvenliği ve

birey güvenliği boyutlarında) onların en temel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılayan çalışmalar yapılmış olduğu, üstelik bu konuda son derece hassas davranıldığı görülmektedir.

SONUÇ

Suriyeli sığınmacılar konusu Türkiye Cumhuriyeti Devleti için “başarıyla yönetilmesi gereken” bir konudur. Konunun hem insanî boyutları hem de güvenlik boyutları var. Bu yönüyle değerlendirildiğinde Suriyeli sığınmacılar konusu hem iç güvenlik hem bölgesel güvenlik hem de uluslararası güvenlik için potansiyel tehditler barındırabilir. Konunun başarılı biçimde yönetilmesi gereklidir. Çünkü bu konu başarıyla yönetilemediğinde çeşitli sorunların “sebebi” olabilir. Suriyeli sığınmacılar bir yandan adı suçların müsebbibi, diğer yandan hem yerel terörizm hem de bölgesel ve uluslararası terörizm için insan kaynağı olabilirler. Nitekim Buzan'ın (2015:60) dikkat çektiği üzere, kendilerini güvende hissetmeyen (güvenlik ihtiyaçları karşılanmayan) bireyler bu ihtiyaçlarını karşılamak için yasadışı yollara sapabilirler. Bu olasılık sadece belirli bir toplum ya da toplumsal grup için değil, onlarla etkileşim içinde olan diğer toplumlar ve toplumsal gruplar için de önemlidir. Çünkü Türk halkının olası tepkileri nedeniyle Suriyeli sığınmacıların güvenlik ihtiyaçlarını kendi yöntemleriyle sağlamaya çalışmaları ihtimâli, Türk halkının da güvenliğini tehdit edebilir.

Konuya karşı proaktif bir yaklaşım sergilemek uluslararası güvenlik sorunlarının fazlaca yaşandığı bir dönemde ve coğrafyada önemlidir. Dünyanın çeşitli yerlerinde ve özellikle Avrupa'da aşırı sağ terörün yükselişe geçtiği son dönemlerde Türk halkında Suriyeli sığınmacılara yönelik hasmane tutumların gelişmesinin önlenmesi için Suriyeli sığınmacıların insanî güvenliklerinin temin edilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Çalışmada Suriyeli sığınmacıların insanî güvenliklerinin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarla karşılanıp karşılanmadığı bu gerekçeyle incelenmiştir. Çalışmaların Suriyeli sığınmacı konusunu yönetmek üzere 2018 yılından itibaren görevlendirilmiş olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) tarafından devam ettirilebilmesiyle de bu konunun başarıyla yönetilmesi mümkün olabilecektir. Bu nedenle çalışmanın GİGM tarafından kullanılabilir nitelikte sonuçlar üretmiş olması çalışmanın önemli gayelerinden biridir.

Suriyeli sığınmacıların ekonomik güvenlik temelindeki bazı ihtiyaçlarının giderilmesi için yapılmış olan çalışmalar onların dilencilik, hırsızlık vb. gibi yöntemlere başvurmalarının ya da yasadışı faaliyetlere yönelmelerinin önüne geçilmesine katkıda bulunduğu ifade edilebilir. Temel ve acil sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak yararlanmaları, kullanılabilir ve içilebilir suya kolaylıkla ulaşabilmeleri vb. ise hem salgın hastalıklara karşı korunabilmelerini hem de kişisel günlük bakımlarını yapabilmelerini sağlamış olduğu açıktır. En önemli ihtiyaçlardan biri olan gıda ihtiyacının karşılanması konusunda ise başarılı çalışmalar gerçekleştirildiği görülmektedir. AFAD koordinatörlüğünde başlatılmış olan gıda kartı uygulaması, geçici barınma merkezlerinde yaşamış olan sığınmacıların gıda güvenliklerinin güvence altına alınmasını sağlamıştır. Sığınmacılar bu kart sayesinde geçici barınma merkezlerinde açılmış olan pazar/çarşı yeri ve marketlerden gıda ihtiyaçlarını karşılayabilmişlerdir. Geçici barınma merkezlerinde yaşamamış olan sığınmacılar ise hazırlanmış olan gıda paketlerini yardım merkezlerinden ücretsiz olarak temin edebilmişlerdir. Bu durum Suriyeli sığınmacıların yemek ihtiyaçlarını karşılamak için suça yönelimlerinin önüne geçilmesi açısından önemli görülebilir. Sığınmacıların kişisel güvenliklerinin sağlanması adına kolluk birimleri ile birlikte yürütülmüş olan çalışmaların da, Suriyeli sığınmacılar ile Türk halkı arasında oluşabilecek birtakım problemlerin ortaya çıkmasını engellemiş olabileceği ifade edilebilir. Geçici barınma merkezlerinin hem iç hem de dış güvenliğinden özel güvenlik ve jandarma sorumlu olmuştur. Ayrıca geçici barınma merkezlerine giriş çıkışlarda parmak izi uygulaması kullanılmış ve geçici barınma merkezleri güvenlik kameraları ile izlenmiştir. Geçici barınma merkezleri dışında yaşamış olan Suriyeli sığınmacılar tehdit anında Türk vatandaşlarından farkları olmaksızın kolluk birimlerinden yardım talebinde bulunabilmişlerdir. Buna ek olarak Suriyeli sığınmacılara psikolojik destek de sağlanmıştır. Böylece Suriyeli sığınmacıların psikolojik sorunlarına dayalı olarak fiziksel şiddete eğilimlerinin önüne geçilmeye çalışıldığı da söylenebilir. AFAD tarafından yürütülmüş olan bu çalışmalar, Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de hâlihazırda ve gelecekte oluşturabilecekleri tehditlerin yönetilebilmesi için önemlidir. AFAD koordinatörlüğünde yürütülmüş olan çalışmalarla sığınmacıların birtakım ihtiyaçlarının karşılanması sayesinde suçlara karışma eğilimlerinde azalmalar gerçekleşmiş olabileceği düşünülmektedir.

Türkiye’ye kitlesel göçlerle gelen Suriyeli sığınmacıların birey bazında durumlarını tespit etme ve değerlendirme imkânı bulunmaması nedeniyle

Suriyeli sığınmacılara geçici koruma statüsü tanınmıştır. Ancak tanınan bu hak bazı şartlara bağlanmıştır. Terör eylemlerinde bulunduğu ya da terör eylemi planladığı tespit edilenler, millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğu değerlendirilenler ile ciddi bir suçtan mahkûm olarak topluma karşı tehdit oluşturabileceği değerlendirilenler geçici koruma kapsamına alınmamaktadır. Buna ek olarak millî güvenliği, kamu düzenini, kamu güvenliğini veya sağlığını tehdit edebilecek şartların oluşması durumunda da geçici koruma statüsü kaldırılabilir. Suriyeli sığınmacıların suça karıştıkları tespit edildiğinde ya da sığınmacıların tehdit haline geldikleri durumlarda geçici koruma statüsü kaldırılmaktadır. Bu düzenleme Suriyeli sığınmacılar nedeniyle yaşanabilecek olası bazı sorunların önüne geçilebilmesi adına gerçekleştirilmiş olan önemli bir düzenlemedir.

Özetle, AFAD'ın Suriyeli sığınmacılara yönelik çalışmalarının BM'nin 1994 yılındaki İnsanî Kalkınma Raporu'nda yer alan ve insanî güvenliğin yedi alt kategorisinden dördü olan ekonomik güvenlik, sağlık güvenliği, gıda güvenliği ve kişisel güvenlik (birey güvenliği) tanımlamalarından yola çıkılarak ulaşılan ölçütler ve Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında yer verilmiş olan görevler ile karşılaştırılmasıyla elde edilen sonuçlar AFAD'ın bu konuyu başarıyla yönetebildiği sonucuna ulaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından Suriyeli sığınmacıların temel bazı ihtiyaçlarının dikkate alındığı ve bu doğrultuda gerekli çalışmalar yapılmış olduğu açıktır. Üstelik temel insanî ihtiyaçlara odaklanan bu çalışmalar geçici barınma merkezlerinde ya da bu merkezlerin dışında yaşama temelinde bir farklılaşma gözetilmeksizin yapılmıştır. İhtiyaçların sınırsızlığı dikkate alındığında elbette eksiklikler ve aksaklıklar bulunabilir. Daha fazlasının da aslında yapılabileceğini ileri sürüp eksikler ve aksaklıklar bulunduğunu öne çıkararak eleştirel yaklaşımlar üretmek, vatandaş olmayan bu kadar kalabalık bir kitlenin belki elzem dahi olmayan ya da yapılması halinde eleştiri konusu olabilecek nitelikteki ihtiyaçlarının karşılanmasının iç kamuoyunda yaratacağı ekonomik ve siyasal yükleri gözden kaçırmaya sebep olabilir. Çalışma bunu dikkate almaktadır.

Çalışmaya göre AFAD, Suriyeli sığınmacıların BM tarafından tanımlanmış olan insanî güvenliğin dört kategorisi temelindeki ihtiyaçlarını karşılayabilmiştir. Bunun düzeyini tespit etmek ya da eksikliklerini ya da aksaklıklarını ortaya

koymak da, önemli görülüyorsa, başka çalışmaların konusu olabilir. Yapılmış olan çalışmaların, Suriyeli sığınmacıların iç güvenlik meselelerine sebep olabilmelerinin önüne geçilmesine katkılar sunmuş olabileceği de değerlendirilmektedir. Bu sonuç önemli görülmektedir. Ancak bunun kadar önemli olan bir husus da Türk halkının Suriyeli sığınmacılar için yapılan çalışmaların bu minvaldeki önemi konusunda bilgilendirilmesini sağlamaktır. Aksi halde Türk halkının bu konuda manipülasyonlara maruz kalabileceği ve bu manipülasyonlar nedeniyle iç güvenlik meselelerinin ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir. Aşırı sağ terörün dünya üzerindeki olası yayılımından etkilenebilecek gruplar Türkiye’de önemli sorunların sebebi olabilirler.

Bu kadar önemli bir konuyu başarıyla yönetebilmek hem gelecekte yaşanabilecek benzer konularla baş edebilme iradesi sağlaması hem de bölgesel ve küresel sorunları başarılı biçimde yönetebilme tecrübesi kazandırması açısından son derece önemli kıymetler taşımaktadır. Günümüzde Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde Suriyeli sığınmacı konusunu yönetmek üzere İçişleri Bakanlığı’na bağlı bir kurum olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) görevlidir. GİGM tarafından benzer durumlarda yürütülecek çalışmalar, benzer statülerdeki kişilerin iç güvenlik meselelerine sebep olabilecekleri ihtimali dikkatten uzak tutulmadan yürütülmelidir. Bundan sonrasında ise hem Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların hem de benzer statüdeki kişilerin Türkiye’den ülkelerine geri dönüşlerini güven ve huzur içinde temin etmeye yönelik çalışmalara önem verilmesi elzem görülmelidir. GİGM’nin bu hedefe odaklanarak çalışmalarını daha ziyade bu minvalde yürütmesi bir yandan AFAD’ın bugüne kadarki çalışmalarını daha anlamlı hale getirebilecek diğer yandan sığınmacılar ve benzer statüdeki kişiler nedeniyle yaşanabilecek olası iç güvenlik meselelerinin önüne geçilmesini kolaylaştırabilecektir.

KAYNAKÇA

Acharya, A. (2001). Human Security: East Versus West. *International Journal*, 56(3), 442–460.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Suriye Koordinasyon Çalışma Grubu. (2020). *Mülakat*. Hacer KAYA, Ankara, 8 Eylül 2020.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2013a). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacılar 2013 Saha Araştırması Sonuçları. Erişim tarihi: 2 Şubat 2020, <https://www.>

[afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17947/xfiles/syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30_12_2013_tr_1_.pdf](https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17947/xfiles/syrian-refugees-in-turkey-2013_baski_30_12_2013_tr_1_.pdf)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2013b). Suriyelilerin Konakladığı Geçici Barınma Merkezlerindeki Harcama ve Maliyet Analizi. Erişim tarihi: 2 Şubat 2020, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/24372/xfiles/2-Suriyelilerin_Konakladigi_Gecici_Barinma_Merkezlerindeki_Harcama_ve_Maliyet_Analizi_2013_Turkce_.pdf

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2014a). Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında. Erişim tarihi: 2 Şubat 2020, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17962/xfiles/suriyeli-misafirlerimiz_1_.pdf

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2014b). Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarındaki Misafirlik. Erişim tarihi: 2 Şubat 2020, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17932/xfiles/webformatisuriyedenturkiyeyenufushareketleri_1_.pdf

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2014c). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar. Erişim tarihi: 2 Şubat 2020, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/17934/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadinlar_-2014_2_.pdf

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2016). Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında, Kamp Yönetim Sistemi ve Kuruluş Süreci. Erişim tarihi: 2 Şubat 2020, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25332/xfiles/13a-Suriyeli_Misafirlerimiz_Kardes_Topraklarinda_2016_Turkce_.pdf

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2017). Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması. Erişim tarihi: 2 Şubat 2020, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25337/xfiles/17a-Turkiye_deki_Suriyelilerin_Demografik_Gorunumu_Yasam_Kosullari_ve_Gelecek_Beklentilerine_Yonelik_Saha_Arastirmasi_2017.pdf

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2018). 20.03.2018 Tarihli Suriye Raporu Bilgi Notu.

Akgün, N. (2016). Suriyeli Mültecilerde Ruhsal İyilik Hali Ve İlişkili Faktörlerin

Değerlendirilmesi. Tıpta Uzmanlık Tezi, Selçuk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Konya.

Alkire, S. (2003.) A Conceptual Framework for Human Security. Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity, University of Oxford, 1-52.

Bağbaşıoğlu, A. (2017). “İnsan Güvenliği ve NATO: NATO’nun Ege Misyonu Örneği”. T. Sakman. (Der.), Devlet Doğasının Değişimi: Güvenliğin Sınırları (ss. 511-521). İstanbul: Tasam Yayınları Uluslararası İlişkiler Serisi.

Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1), 1-15.

Bilgin, P. (2010). Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8(14), 30-53.

Buzan, B. (2015). *İnsanlar, Devletler ve Korku*. (E. Çıtak, Çev.) İstanbul: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.

cnnturk. (2020). “Suriyeli Çocukları Dilendiren Çete Çökertildi.” Erişim tarihi: 20 Mart 2021, <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/suriyeli-cocuklari-dilendiren-cete-cokertildi>.

cnnturk. (2018a). “Suriyeli Gasp Çetesi Çökertildi.” Erişim tarihi: 13 Eylül 2020, <https://www.cnnturk.com/turkiye/suriyeli-gasp-cetesi-cokertildi>.

cnnturk. (2018b). “Esnaftan Sahte Para Dayığı.” Erişim tarihi: 20 Mart 2021, <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/esnaftan-sahte-para-dayagi>.

Duruel, M. (2016). Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunu. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(5), 1399-1414.

Erdoğan, M.M. (2017). Suriyeliler Barometresi-2017: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. Erişim tarihi: 14 Mayıs 2020, <https://mmuraterdogan.files.wordpress.com/2017/12/sb-2107-yc3b6netici-c3b6zeti-06122017.pdf>

Erdoğan, M.M. (2020). Suriyeliler Barometresi-2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. (Orion Kitabevi, 1. Baskı, Ankara). Erişim tarihi: 9 Kasım 2020, <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/09/SB2019-TR-04092020.pdf>

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2021). “Geçici Koruma” Erişim tarihi: 18.02.2021, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

Haberler. (2019). “Adana’da Bir Suriyeli, Dünyanın En Pahalı Maddesini Satmak İsterken Yakalandı.” Erişim tarihi: 13 Eylül 2020, <https://www.haberler.com/20-bin-dolarlik-kaliforniyum-maddesini-satmak-11944151-haberi/>.

Haberler. (2016). “32 İlde Operasyon Düzenlenen İlaç Çetesinin Ucu PKK ve İŞİD’e Dayanıyor.” Erişim tarihi: 13 Eylül 2020, <https://www.haberler.com/ilac-cetesinin-ucu-pkk-ve-daes-e-dayaniyor-8404287-haberi/>.

Hampson, F.O. (2008). Human Security. P. D. Williams. (Ed.), *Security Studies: An Introduction* (ss. 229-242). New York: Routledge.

Hürriyet. (2020). “Suriyeli Sahte Polisleri, Gerçek Polisler Yakaladı.” Erişim tarihi: 20 Mart 2021, <https://www.hurriyet.com.tr/video/suriyeli-sahte-polisleri-gercek-polisler-yakaladi-41628075>.

Jackson, R. (2017). Rejim Güvenliği. A. Collins. (Ed.), *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları* (ss.161-175). (N. Uslu, Çev.) İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık.

Kartal24. (2020). “‘Suriye’de Satamadım’ Diyerek Sahte Altın Satmaya Çalışan Suriyeli Sahte Altın Çetesi Yakayı Ele Verdi.” Erişim tarihi: 13 Eylül 2020, <https://www.kartal24.com/104334-suriyede-satamadim-diyerek-sahte-altin-satmaya-calisan-suriyeli-sahte-altin-cetesi-yakayi-ele-verdi>.

Kaya, A.S. (2016). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Sorunları: Nizip Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul.

Migiro, Rose A. (2012). *Human Security “more than an abstract concept” — for hungry family, it’s food on the table, for refugee, it’s shelter from conflict.* Sixty-Sixth General Assembly, Plenary General Assembly told, GA/11246, 112th Meeting (AM). Erişim tarihi: 24 Mart 2020, <https://www.un.org/press/en/2012/ga11246.doc.htm>

Miles, M.B. and Huberman, A.M. (1984). Drawing Valid Meaning From Qualitative Data: Towarda A Shared Craft. *Educational Researcher*, ss. 20-30.

Milliyet. (2013). “AFAD İlaç ve Gaz Maskesi Stoğu Başlattı.” Erişim tarihi: 21 Aralık 2020, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/afad-ilac-ve-gaz-maskesi-stogu-baslatti-1756609>.

Milliyet. (2017). “Değeri 1,5 Milyon Dolar Olan Tarihi İncil Ele Geçirildi.” Erişim tarihi: 13 Eylül 2020, <https://www.milliyet.com.tr/gundem/degeri-1-5-milyon-dolar-olan-tarihi-incil-ele-gecirildi-2409568>.

ORSAM-TESEV (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi - Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı). (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri. O. Orhan ve S. Senyücel Gündoğar. (Ed.), Rapor No: 195, Ankara. Erişim tarihi: 9 Ocak 2020, https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf.

Owen, T. (2004). Human Security-Conflict, Critique and Consensus: Colloquium Remarks and a Proposal for a Threshold-Based Definition. *Security Dialogue*, 35(3), 373-387.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

Patton, Q.M. (1987). *How To Use Qualitative Methods In Evaluation*. London: Sage Pub.

Tunca, H.Ö. (2019). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Toplumun Güvenlik Algısına Etkisi: Gaziantep ve Balıkesir Örnekleri. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, Malatya.

UNDP. (1994). Human Development Report. Oxford University Press, New York, 326s.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.